

УДК [378.14:811.111](477)
DOI 10.32840/1992-5786.2019.63-2.18

О. Ю. Коваль

викладач кафедри іноземних мов
Таврійського державного агротехнологічного університету
імені Дмитра Моторного

ПРОЕКТНА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ВНЗ

Статтю присвячено методу проектів як засобу активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів. В епоху глобалізації світу володіння іноземними мовами виступає неодмінною умовою конкурентоспроможності майбутнього випускника вищого навчального закладу. Процес навчання іноземної мови можна ефективно поліпшити завдяки використанню інноваційних методичних технологій навчання, до яких належить метод проектів.

Розглянуто загальну характеристику проектної технології та класифікацію проектів за різними критеріями. Проаналізовано праці вітчизняних та зарубіжних науковців щодо використання проектного методу навчання на практиці. Визначено етапи роботи над проектом.

У статті обґрунтовано доцільність застосування проектної методики для сприяння розвитку творчих здібностей студента, стимулювання його самостійної продуктивної навчальної діяльності, поглибленню знань з предмету, формування навичок командної роботи. Автор наголошує, що впровадження проектного навчання поліпшує комунікативні здібності студентів, рівень їх практичного володіння іноземною мовою та підвищує мотиваційний потенціал.

Стверджується, що успіх реалізації методу проектів багато в чому залежить від правильно організованої роботи і спільних зусиль учасників проекту на всіх його етапах. Окреслено систему оцінюваної іншомовної проектною діяльності студентів.

Метод проектів допомагає на практиці забезпечити міжпредметні зв'язки. Під час виконання проектів студенти різних спеціальностей виявляють універсальний характер іноземної мови. Відбувається усвідомлення того, що знання іноземної мови – це необхідна передумова сучасного розвитку техніки, науки, культури, економіки та міжнародних зв'язків.

Масове впровадження проектних технологій в освітній процес дозволить випускникам вищих навчальних закладів не тільки отримати нові знання, компетенції та навички вирішення практично значимих прикладних задач, а й дасть імпульс до розвитку самостійності та самоосвіти, що є запорукою конкурентоспроможності кадрів у сучасній економіці.

Ключові слова: проектна методика, технологія, іноземна мова, міжкультурне спілкування, творча діяльність.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку освіти характеризується виникненням нових технологій та методів викладання іноземної мови. Серед нових педагогічних технологій, націлених на реалізацію особистісно-орієнтованого навчання, важливим є проектне навчання. На сьогодні метод проектів є досить актуальним, оскільки він стимулює у студентів мотивацію до вивчення іноземної мови, сприяє активізації пам'яті та мислення, активізує набуті під час вивчення іноземної мови знання граматики та лексики, спонукає до дослідницької діяльності. Цей метод можна порівняти з науковою діяльністю, тому що під час підготовки студент знаходиться у постійному творчому пошуку потрібного матеріалу та подальшому його опрацюванні для захисту перед аудиторією. Проектна діяльність допомагає не тільки збагатити словниковий запас, а й надає можливість подолати мовний бар'єр, який виникає у студентів у ході спілкування іноземною мовою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато сучасних науковців присвячують свою

праці дослідженню методу проектів на заняттях з іноземної мови (О. Пехота, І. Зимня, Н. Пахомова, О. Пометун, К. Баханов, А. Касперський, П. Петряков, В. Мельников, Д. Новиков, В. Гончарова, О. Коберник, Н. Шевчук). Дослідники наголошують, що метод проектів є важливим компонентом якісного, продуктивного навчання, який відображає реалізацію особистісно-орієнтованого підходу в освіті. На думку вчених, проектна робота є одним із активних способів проведення занять, який забезпечує гарантоване досягнення спланованого результату. Втім, залишається недостатньо розробленою методика використання проектного навчання у вищих навчальних закладах.

Мета статті – виокремити основні елементи проектної технології навчання, етапи роботи над проектом та особливості залучення студентів до проектної роботи з іноземної мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. Методика проектного навчання вперше була використана у США наприкінці 60-х років ХХ століття при навчанні студентів медичних спеціальностей,

а пізніше проектний підхід став використовуватися при вивченні інших дисциплін.

Поняття проектного навчання було запропоновано А. Морганом у статті «Теоретичні аспекти проектно-орієнтованого навчання у вищій освіті» у 1975 році. А. Морган трактує проектне навчання як діяльність, у результаті якої студенти навчаються шляхом залучення до вирішення реальних проблем, при цьому маючи певний ступінь відповідальності в організації навчальної діяльності.

А. Морган виокремлює три основні моделі використання проекту:

1. *Project exercise*. Проект як вправа. Цілі проекту полягають у тому, що студенти повинні застосувати вже отримані знання в рамках досліджуваного предмета.

2. *Project component*. Проект як компонент. Цілі цієї моделі ширші, ніж у попередній. Проект має більш міждисциплінарний характер, який передбачає вирішення реальних завдань.

3. *Project orientation*. Проектні цілі домінують над навчальними. Навчальний матеріал визначається вимогами тем проекту, а не навчальними завданнями [8, с. 8].

У сучасному розумінні термін «проект» трактується як задум, ідея або намір, який здійснюється для досягнення певних результатів. Науковці по-різному трактують термін «метод проектів»:

1) це сукупність певних дій, документів, попередніх тестів; задум для створення реального об'єкта, предмета, створення різного роду творчих, теоретичних продуктів [6, с. 11];

2) це самостійна, цілеспрямована діяльність студентів під керівництвом викладача, що спрямована на вирішення певної дослідницької проблеми та отримання конкретного результату у вигляді продукту, який є підготовленим на основі аналізу опрацьованої інформації [7, с. 59];

3) це система навчання, в якій знання й уміння учні здобувають у процесі планування та виконання практичних завдань-проектів, що постійно ускладнюються [5, с. 304].

Відповідно до зазначених визначень терміну «метод проектів» можна виокремити його характерні риси: застосування комплексу знань і навичок із різних галузей науки; відповідність тем і поставлених завдань реальним інтересам і потребам студентів; чітка послідовність етапів роботи над дослідженням; творча спрямованість процесу; орієнтація на практичний результат, інтенсивна позааудиторна робота.

Широке застосування методу проектів підтверджено значною кількістю класифікацій проектів. Найповнішу з них запропонувала одна з найвідоміших дослідниць Є.С. Полат. Вона виокремила такі критерії при класифікації проектів:

1) **За ознакою домінуючого в проекті методу:** дослідницькі (повністю підпорядковані логіці невеликого дослідження і мають структуру, яка наближена до наукового дослідження), *ролево-ігрові* (учасники беруть на себе певні ролі, які обумовлені характером та змістом проекту, особливістю вирішуваної проблеми), *інформаційні* (спрямовані на збір інформації про об'єкт або явище, аналіз та узагальнення матеріалів), *практико-орієнтовані* (відрізняються чітко позначеним результатом діяльності учасників проектів, який обов'язково орієнтований на соціальні інтереси самих учасників).

2) **За ознакою предметно-змістовної області проекту:** *монопроекти* (проводяться в рамках одного навчального предмета), *міжпредметні проекти* (невеликі проекти, що стосуються двох-трьох предметів, або досить об'ємні, тривалі, які планують вирішити ту чи іншу досить складну проблему, значущу для всіх учасників проекту).

3) **За характером координації:** *проекти з відкритою координацією* (координатор ненав'язливо направляє роботу учасників проекту, організовує в разі необхідності окремі етапи проекту), *проекти з прихованою координацією* (телекомунікаційні проекти).

4) **За характером контактів:** регіональні (у межах однієї країни), міжнародні (учасники є представниками різних країн).

5) **За кількістю учасників проекту:** *особистісні* (між двома партнерами, що знаходяться в різних регіонах, країнах), *парні* (між парами учасників), *групові*.

6) **За тривалістю проведення:** *короткострокові* (для рішення невеликої проблеми або частини більш значущої проблеми); *середньої тривалості* (один–два місяці) і *довгострокові* (до року) [6, с. 13].

Будь-який проект є процесом і, як наслідок, під час його виконання і організації треба дотримуватися певних етапів роботи. Першим етапом є організаційно-підготовчий. На цьому етапі відбувається визначення теми проекту, визначення проблем та цілей дослідження, в ході досягнення яких ця проблема буде вирішена. Учасники вибирають методи і прийоми дослідження, які дозволяють реалізувати рішення конкретних завдань. На цьому етапі також відбувається розподіл обов'язків між учасниками. Варто пам'ятати, що під час формування групи до складу слід залучати студентів різної статі та різного рівня успішності. Завданням викладача є підвищення мотивації студентів, допомога у розробці дій щодо реалізації проекту.

Другий етап проектної роботи – пошуково-дослідницький. Студенти здійснюють збір інформації, виконують аналіз та систематизацію зібраних даних дослідження. Викладач стимулює розумову активність студентів, оцінює проміжні результати. Підсумком цього етапу стають факти та висновки, зроблені в ході дослідження.

Третім етапом є звітно-оформлювальний. Учасники проекту оформлюють проект та результати дослідження згідно зі встановленими вимогами. Це може бути презентація, стіннівка, брошура, буклет, постер. Функція викладача на цьому етапі – консультування з питань процедури захисту проекту.

Завершальним етапом проекту є інформаційно-презентативний. На етапі відбувається захист проектів та його оцінювання викладачем або експертною групою. Захист проекту може бути здійснений у різних формах. Головним завданням є представлення результату своєї роботи, проблеми дослідження, цілей та завдань. Під час захисту проекту студенти набувають навичок публічного виступу перед аудиторією. Видами проектних продуктів можуть бути стаття, есе, стіннівка, мультимедійна презентація, брошура, постер, листівка, блог, колаж, звіт, доповідь, виставка, відеоролик, веб-сторінка, ділова гра.

Різні етапи проекту сприяють засвоєнню студентами певних видів діяльності: на перших трьох здобуваються знання і вміння щодо створення матеріального об'єкта, поглиблюються знання з іноземної мови. На останньому етапі набуті знання і вміння перетворюються в компетенції.

Викладач повинен пам'ятати, що оцінювання проекту має бути комплексним і здійснюватися за такими параметрами, як повнота висвітлення теми, логічність, доступність, нестандартні підходи до вирішення проблем, культура мовлення, оформлення інформації, вміння давати відповідь на додаткові запитання.

Застосування проектного методу дозволяє студентам використовувати лексику за профілем навчання. Презентація проекту забезпечує додаткову мовну практику. Цей вид діяльності підвищує мотивацію з вивчення іноземної мови, прищеплює студентам навички командної роботи, дає простір для творчої діяльності, розвиває вміння відстоювати свою точку зору, робити аргументовані висновки, обробляти дані дослідної роботи та оформлювати результати.

Практика проектного методу успішно застосовується на заняттях з іноземної мови у Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного. Викладачі кафедри іноземних мов впроваджують нові інтерактивні технології під час практичних та лабораторних занять, обґрунтовуючи проектну методику як складову розвитку іншомовної комунікативної компетенції майбутніх фахівців. Найпоширенішими видами проектною методики є:

1. Доповіді на конференції. Студенти, під керівництвом викладача обирають тему доповіді. Найчастіше теми безпосередньо пов'язані зі спеціальністю майбутнього фахівця. У процесі підготовки студенти не тільки відбирають наукову інформацію, а й опрацьовують фахову лексику,

розробляють анкети та проводять опитування серед студентів. Після опрацювання інформації готують презентації та захищають теми своїх доповідей на конференції перед викладачами кафедри та студентами інших груп. Учасники конференції повинні бути готовими до обґрунтованого пояснення будь-якого аспекту дослідження. Після конференції тези доповідей науковців друкуються у збірнику університету.

2. Конкурс наукових постерів. Учасники конкурсу об'єднуються у групи та готують постери за обраною темою. Інформація у постері повинна бути чітко і логічно викладеною. По закінченню роботи над проектом відбувається постер-сесія, де студенти мають захистити свій проект, чітко давати відповіді, якщо у присутніх є запитання щодо змісту дослідження.

3. Есе. Студентам пропонується написати есе за поданою темою. Кращі за результатами голосування нагороджуються подарунками.

4. Англомовний кіноклуб. Щомісяця відбувається засідання англомовного кіноклубу. Студенти переглядають уривки фільмів, дискутують, оцінюють дії тих чи інших персонажів. Кінцевим продуктом цієї діяльності є написання есе.

5. Мультимедійні презентації. Презентації як частина самостійної роботи є найпоширенішим різновидом проектною діяльності. Тематика презентацій залежить від опрацьованих на заняттях тем протягом семестру. Після захисту презентацій студентам нараховуються додаткові бали до загального рейтингу.

У рамках тижня іноземної мови також відбуваються вистави, вікторини, рольові та ділові ігри, інтерв'ю.

Аналіз досвіду використання методу проектів під час вивчення іноземної мови довів, що студенти під час проектною діяльності вдосконалюють такі вміння, як опрацювання інформації, аналіз, систематизація, встановлення асоціацій із вивченим раніше, пошук різноманітних рішень із проблеми, відстоювання своєї точки зору, спілкування іноземною мовою, відповідальність за результати своєї праці, робота в команді. Проектна робота не тільки підвищує мотивацію та інтерес до вивчення іноземної мови, а й стимулює вивчення граматики та лексики, допомагає залучити студентів до іншомовної мовленнєвої діяльності.

На основі досвіду роботи з методом проектів можна виокремити певні проблемні моменти організації проектною роботи:

1. організація мовного спілкування під час роботи;
2. міжособистісні проблеми у колективному спілкуванні;
3. організація роботи у групах;
4. інтеграція проекту в навчальний процес;
5. недостатнє методичне забезпечення.

Висновки і пропозиції. При використанні проектного методу в навчальній діяльності студентів викладач покращує рівень знань студентів з іноземної мови. Проектні технології забезпечують творчу самореалізацію студентів, сприяють розвитку їх інтелектуальних здібностей, допомагають включитися в майбутню професійну діяльність фахівців. Педагогічно грамотна організована самостійна творча проектна діяльність може стати для студентів стимулом до подальшої дослідницької та наукової роботи з теми дослідження.

Метод проектів може бути ефективно використаний на різних етапах навчання, але у поєднанні з іншими методами, дозволяючи оптимізувати процес навчання іноземної мови.

Список використаної літератури:

1. Гордєєва А.Й. Як організувати позааудиторну самостійну роботу студентів. Іноземні мови. 2009. № 2. С.24–28.
2. Гончарова В.Б., Аносова Ю.П. Метод проектної діяльності на заняттях іноземної мови за професійним спрямуванням у ВНЗ I–II р. а.

Інформаційні технології в освіті, науці та виробництві. 2013. № 3. С. 136–143.

3. Мартынова Т.М. Использование проектных заданий на уроках английского языка. Иностранные языки в школе. 1999. № 4.
4. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / за загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
5. Педагогіка: Большая современная энциклопедия / Сост. Е.С. Рапацевич. Мн.: Современ. Слово, 2005. 720 с.
6. Полат Е.С. Метод проектов на уроках иностранного языка. Иностранные языки в школе. 2000. № 2–3. С. 10–15.
7. Штельмах О.В. Метод проектів у навчанні іноземної мови студентів нефілологічних спеціальностей під час позааудиторної роботи. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2013. № 6. С. 59–61.
8. Morgan, A. Theoretical aspects of project-based learning in higher education. British Journal of Educational Technology. 1983. Vol. 14. № 1. January.

Koval O. Project method of teaching foreign language higher education institutions students

The article is devoted to the project method as a means for activating students' educational and cognitive activity. In the era of world globalization foreign language proficiency is an indispensable condition for the higher educational institution future graduate competitiveness. The foreign language learning process can be effectively improved through the use of innovative methodological learning technologies, which include the project method.

The general description of the project technology and the project classification according to different criteria have been considered. The papers of scientists on the project method practical application are analyzed. The stages of work on the project are determined. The article proves the idea, that the project method is aimed at developing the student's creative abilities, stimulating their independent productive educational activities, gaining profound knowledge of the subject, forming team work skills. The author emphasizes that project training improves communication skills of students, their level of foreign language practical knowledge and improves motivation potential.

The opinion, that the success of the implementation of the project method depends on properly organized work and joint efforts of project participants at all stages. The system of foreign students' project activity evaluation is outlined.

The method of projects helps in practice to provide interdisciplinary connections. During the implementation of projects, students of different specialities show the universal character of the foreign language. Foreign language knowledge is a prerequisite for the modern development of technology, science, culture, economics and international relations.

Implementation of project technologies in the educational process enables higher educational institutions graduates not only to acquire new knowledge, competences and skills, to solve practical applications as well as to give impetus to the development of independent work and self-education, which is the key to the staff competitiveness in the modern economy.

Key words: project method, technology, foreign language, intercultural communication, creative activity.